https://www.kvinnehistorie.no/artikler/knus-kjernefamilien/

Knus kjernefamilien!

Fortellingen handler om striden mellom Kvinnefronten og Nyfeministene i Fredrikstad. Det var på et møte i 1976 at bruddet skjedde. Etter dette gikk Kvinnefronten og Nyfeministene i hvert sitt tog 8. mars.

1. Tonje Kolle 26 år i 1976.

Stridighetene handlet om parolegrunnlaget. Kvinnefronten som kom med sentralt utformede paroler, kunne ikke godta noen av de lokalt utformede parolene til nyfeministene. Vi mente at noen av parolene til Kvinnefronten passet bedre i 1.mai toget. Det kunne være paroler som «Støtt frigjøringsbevegelsen i Chile» eller «Solidaritet med folket i Vietnam». Nyfeministene var tverrpolitiske og ville kun ha paroler som støttet kvinnenes likestillings - og frigjøringsarbeid. Jeg

vil understreke at dette er min fortelling. Andre som var på samme møte har kanskje andre fortellinger.

Fakta: Om forfatteren Tonje Kolle

Tonje Kolle er født i 1949. Hun er cand.polit og pensjonert 1. lektor i barnehagepedagogikk ved Høgskolen i Østfold. Hun har skrevet faglige artikler, blant annet om Pedagogisk dokumentasjon. Nå skriver hun lokalhistorie om levd kvinneliv. Sammen med Rita Bjørnulf har hun skrevet om Nyfeministene i Fredrikstad på kvinnehistorie.no.

Fortellingen er en del av prosjektet Nyfeminister forteller med personlige historier av kvinner som gikk inn i nyfeministbevegelsen på 1970-tallet.

Nyfeminister forteller er et samarbeid mellom Rita Bjørnulf, Tonje Kolle, Kirsten Waarli og Margrete Wiig.

Kontakt: nyfeministene@gmail.com

En av parolene til nyfeministene skapte særlig strid. Det var; «Knus kjernefamilien», og var utformet lokalt. Nyfeministene hadde en flat organisasjon og ingen ledere, så parolene vi hadde med til møtet, var ikke «godkjent» av alle nyfeministene. Partene kjempet for sitt eget parolegrunnlag og frontene var steile. Ingen av partene hadde særlig erfaring med forhandlinger. Noen av nyfeministene gikk over til «fienden». De mente at parolegrunnlaget til nyfeministene ikke var resultat av en demokratisk prosess. Resultatet ble brudd i forhandlingene og to tog 8.mars.

Jeg var en av de nyfeministene som helhjertet støttet forslaget om «Knus kjernefamilien». Det var faktisk jeg som hadde formulert parolen eller kommet med forslaget. Det var for det første fordi vi ønsket å ha paroler i toget som kunne vekke debatt, og for det andre fordi vi mente at systemet med organisering i kjernefamilier ikke førte til kvinnefrigjøring.

Fri oss fra kjærligheten

Men vi var ikke helt på jordet. Dette var tiden for opprør og selv den hellige familien måtte tåle å bli utfordret. Suzanne Brøgger skrev « Fri oss fra Kjærligheten» i 1973. Den kom på norsk i 1975 og jeg slukte den rått. I boken argumenterte hun for at organiseringen i kjernefamilier hindrer menneskene fra å oppleve kjærlighet og erotikk. Kjærligheten måtte settes fri. Kjernefamilien måtte knuses. Menneskene måtte leve sammen på andre måter.

> Samtidig ble vi foret med fortellinger om den store kjærligheten vi skulle møte.

På 1970-tallet var «kjernefamilie» et ukjent begrep for mange. Patriarkatet var også et nytt begrep. Mange hadde opplevd fedre som krevde lydighet og underkastelse, uten at rollen til mannen ble knyttet til patriarkatet og systematisk undertrykkelse i kjernefamilien.

Samtidig ble vi foret med fortellinger om den store kjærligheten vi skulle møte, hvis vi sparte oss til den rette! Men var en ektemann svaret på våre drømmer? Var livet i kjernefamilien toppen av lykke? Hva skjedde når vi som første generasjon gifte kvinner gikk ut i arbeidslivet? Hva skjedde med kjærligheten? Hva skjedde med morslykken når det ikke fantes barnehageplasser? Og sist, men ikke minst; Hvem tok oppvasken?

Kampen om hvem som skulle ta oppvasken tilspisset seg. Vi hørte om en gravid nyfeminist som flyttet på hotell fordi det ikke var flere rene glass i skapet. Mannen nektet å ta oppvasken. Vi snakket om Simone de Beauvoir som ikke ville gifte seg med Jean Paul Sartre, og som bodde på hotell for å slippe husarbeid og matlaging! Jeg tenkte at det å flytte i kollektiv ville være en god løsning på de utfordringene jeg opplevde i min egen nyetablerte kjernefamilie med mann og små barn. Det var i denne perioden parolen «Knus kjernefamilien» ble produsert.

"2. Tonje Kolle holder appell 8. mars 1977 utenfor Nyfeministenes kontor i Nygaardsgata i Fredrikstad. Foto: Kirsti Malterud"

Stridens kjerne

Etter møtet som Nyfeministene organiserte, ble vi sittende og prate. Vi syntes ikke jentene i Kvinnefronten var særlig opptatt av kvinnefrigjøring. Men da vi senere presenterte vår parole «Knus kjernefamilien», ble den forkastet av et flertall av nyfeministene. Så stridens kjerne ble ikke godkjent. Det synes jeg fortsatt er litt trist.

Parolen «Knus kjernefamilien» var innlegg i en pågående debatt. Det var ikke alle som greide å skille sak og person. Vi kunne oppleve å bli satt på plass som salongradikale klassesvikere. «Klassekampen kommer før kvinnekampen» fikk vi høre, og kvinnene måtte gjøre sin jobb med hjem og barn, for å støtte sin mann i kampen.

For noen av mennene i AKP-ml (marxist-leninistene) var dette veldig gøy. For nå kunne de rette angrepet mot oss nyfeminister. De kunne si at vi var mer opptatt av seksualitet enn likestilling, fordi de antok at veien fra kjernefamilien var brolagt med tilfeldige elskere. Vi er fortsatt på 1970-tallet som var det siste tiåret med seksuell revolusjon. Før nye sykdommer som herpes og AIDS inntok arenaen.

Når det gjelder parolen «Knus kjernefamilien» så tror jeg den kom til oss fra Rødstrømpene i den danske kvinnebevegelsen i København. Flere av oss hadde vært på kvinnehuset der, og vi hadde også lest deres tekster og bulletiner. Det var i den danske rødstrømpebevegelsen vi hørte om alternative samlivsformer som kollektiver, hvor menn og kvinner og barn bodde sammen uten at noen av dem var gift med hverandre.

Tilbake i vår lille by understreket vi gang på gang at vi ikke så på mannen som hovedfienden. Det var systemet vi ville endre. Vi mente at systemet med kjernefamilier bidro til å opprettholde patriarkatet, og at det eksisterte en fryktkultur i mange kjernefamilier. Det at mannen var den som skulle herske og kvinnen den som skulle tjene, passet ikke inn i vårt frigjøringsprosjekt. Vi oppdaget også at noen av våre medsøstre måtte tåle trusler og vold, bare fordi de gikk på nyfeministmøter. Nyfeministene begynte derfor tidlig å arbeide for å opprette et senter for voldsutsatte kvinner.

På 1970-tallet eksisterte ikke begrepene vold mot kvinner eller vold i nære relasjoner. Begrepet var «husbråk» og dersom politiet ble tilkalt, var det for å sette mannen i fyllearresten. Krisesenter for voldsoffer er nå opprettet i de fleste norske byer, og vold i nære relasjoner er et eget fag på universitet og høgskoler.

> Vi vil ligge øverst. På lønnsstigen!

Suzanne Brøgger skrev at kjærligheten måtte settes fri, men at friheten hadde liten plass i kjernefamilien. Da Oslo-feministene kom med parolen «Vi vil ligge øverst», fikk jeg aldri med den siste setningen; «på lønnsstigen». Jeg kjempet for retten til lønnet arbeid, og visste ikke så mye om lønnsstiger.

Suzanne Brøgger skrev i Fri oss fra kjærligheten at kvinner og menn måtte prøve mange forskjellige innganger til seksuell nytelse, og at mulighetene var uendelige bare kjærligheten ble satt fri. Jeg opplevde det derfor som ganske skuffende å lese i biografien Krukke (Zeuthen 2014) at Suzanne Brøgger senere i livet, valgte å leve i en kjernefamilie med mann og barn i en landsby på Sjælland. Men hva visste jeg egentlig? Fri oss fra kjærligheten var en blanding av fiksjon og virkelighet. Boken var sjangeroverskridende og like mye en roman som en selvbiografi.

Suzanne Brøgger er fortsatt en sterk intellektuell stemme i Danmark. Hun er i dag en respektert dansk skribent og forfatter. Hun har skrevet mange bøker om familierelasjoner og livet i kjernefamilien, og skriver ofte sitt eget liv og sine egne valg inn i bøkene. Og Creme Fraiche som hun skrev i 1978, står fortsatt i min bokhylle.

Kvinnenes historie

I løpet av 1970-tallet skjedde det utrolig mye i livet mitt. Jeg giftet meg, tok utdanning, fikk to barn, ny jobb, ble skilt og fikk en ny mann. Samtidig var jeg aktiv nyfeminist og radikal kvinnesakskvinne. Men det er en ting Suzanne Brøgger og jeg har felles; Vi har begge levd i kjernefamilie de siste 40 årene!

Jeg synes fortsatt parolen «Knus kjernefamilien» er interessant og grensesprengende. Men det er litt skremmende at folk som «rømmer» fra kjernefamilien, velger å leve alene. Antallet enslige husholdninger er stigende. Det var ikke akkurat det jeg drømte om når jeg ville knuse kjernefamiliene.

> De siste årene har det vært viktig for meg å fortelle kvinnenes historie.

Nyfeminismen fikk stor betydning for meg på 1970-tallet. I etterkant har jeg tenkt på hvor lite jeg visste om kvinners liv og historie. Historien handlet om de store krigene og de mange kongene.

De siste årene har det vært viktig for meg å fortelle kvinnenes historie. Det har jeg gjort gjennom å skrive lokalhistorie om levd kvinneliv.

Tonje Kolle i 2021. Foto: Privat

Den siste artikkelen jeg har skrevet, handlet om distriktsjordmor Helga Olsen (Hent jordmora! (Kolle 2022, Åbygge). Det har vært spennende å finne ut at det eksisterte en offentlig tilsatt kvinne som hadde hjemmefødsler som sitt spesialområde. Jeg hadde hørt om presten og

klokkeren, men at jordmora i flere tiår på 1800-tallet var den eneste utdannede helsearbeideren i mange norske kommuner, ble aldri snakket om. Jordmødrenes historie er nok et eksempel på usynliggjøring av kvinners arbeid!

Innledningsvis skrev jeg at min fortelling skulle handle om striden mellom Nyfeministene og Kvinnefronten. Hva skjedde med samarbeidet? Ble det ett tog? Svaret på spørsmålene er nei. Det ble aldri til at Nyfeministene i Fredrikstad samarbeidet med Kvinnefronten. Vi fortsatte å ha vårt eget 8. mars tog helt fram til virksomheten ebbet ut på begynnelsen av 1980-tallet.

Se også

- Nyfeministene i Fredrikstad på 1970-tallet

`NYFEMINISTER FORTELLER`

Av Tonje Kolle, 2023

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 24. oktober 2026, kl. 01.59 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.